

Психопортрет на ром

1. Съществени биологични орнаменти

Настоящия обект на изследване е лице на възраст 39 години, от ромски произход. Същностните черти на ромския произход на лицето са подчертани от външността му: силно мургаво лице, среден ръст, черна коса и очи.

Лицето е с основно образование, женен, с три деца. Работи в сферата на строителния бизнес. Това, което веднага прави впечатление е желанието и опитите на лицето да прикрие своята етническа принадлежност, като се опита да преиначи своя произход. Външния вид – маниери и облекло не издават ромския произход на лицето. Независимо от дългия му трудов стаж сред българи, в говора му се забелязва лек акцент, характерен за ромите. Поддържа обаче, контакти с ромското малцинство, но има и много приятели /по негови думи/ българи. Усеща се вътрешно напрежение, когато сбърка някоя дума.

2. Тип интелигентност

Лицето отдава прекалено голямо значение на непременно изява на уникалността на своята личност. Заявява, че мисли за околните, но се отчита, че доста често ги пропуска, зает със собственото си отражение и чувства.

Лицето умее успешно да контролира своите притеснения и страхове. Ако се случи да загуби почва под краката си, бързо преодолява подобно състояние. Трудно губи самообладание и обикновено се справя с трудностите в живота си.

На лицето не е правен тест за интелигентност, но са му зададени няколко въпроса, касаещи съвремието у нас –напримен свързани с АЕЦ Козлодуй, с присъединяването на страната към ЕС, с безработицата и пр. Правят впечатление добрите отговори, които са

подкрепени с факти или с чути по медиите коментари. Като цяло, може да се счита, че интелигентността на лицето е над средната за ромското население у нас. Лицето, освен български език, разговаря свободно още на турски език, полски език и немски език. Притежава известна грамотност, но писмените му познания са само на български език.

3. Социална ориентация

Характерно за изследваната личност е изявената екстраверсия и отвореност към света. Лицето показва откритост и силна възприемчивост към външни впечатления. Лицето свободно изразява желанията и чувствата си, метафорично казано е насочено навън. Непрекъснато се стреми към осъществяването на нови контакти и активно общуване с околните, особено с лица от български произход. В неговото съзнание ролята на детерминиращ фактор играе обективната ценност. Интересът и вниманието му следват обективните събития, действията му се управляват от влиянието на хората и нещата, които са свързани с обективните данни и ограничения. Моралът, който ръководи действията на лицето е съобразен с изискванията на обществото.

4. Тип чувствителност към Аз -а

Счита се, че лицето притежава сравнително адекватен АЗ образ, с по –скоро ниска до средна степен на самокритичност, като обаче, въпреки работоспособността и действеността си, не прави нищо, за да промени слабите си черти - не работи в посока повишение на квалификация, не изразява стремеж към придобиване на езикови умения и др. Лицето се възприема като работлива личност, честен човек, който е ошетен от държавата, поради произхода си и заслужава допълнителни облаги /предимно материални/, заради факта, че работи, не извършва престъпления и пр. Счита се, че това е най – вече в резултат на специфичното му обкръжение и възпитание, което е получил като дете. Счита се, също че лицето притежава приспособимост към околната среда и обкръжаващите го социални групи.

5. Доминиращи теми и ценности

При непосредствен въпрос изказва съжаление, че не е успял да получи по-висока степен на образование. От друга страна, и трите му деца /възраст 14, 16, 18 години/ не

посещават учебни занятия, въпреки че семейството има сравнително задоволителни финансови възможности. При непосредствени въпроси, за най – важни събития в живота си, степенува:

- раждането на децата;

- срещата със съпругата си;

- службата му в Строителни войски на РБ, която му дава възможност да упражнява настоящата професия и да задоволява материално семейството си

- възможността му да работи около 5 години извън България /В Германия и Полша/, което пък му дава възможност да закупи собствено жилище за семейството си.

Запитан към какво важно нещо в живота си се стреми, индивидът степенува целите си по следния начин:

- да запази работата си;

- да осигури финансово децата си;

- да живее /по негови думи/ нормално.

Запитан, какво намира под “нормално” и кое в неговия начин на живот му се струва нормално и кое не, лицето започва да коментира икономическата обстановка в страната, като сравнява с живота у нас преди 1990 г. Прави впечатление твърдото му мнение, че държавата е длъжна да се погрижи персонално за него и семейството му,

както и за ромите или лицата в неравностойно положение. Тоест, забелязва се следното противоречие – външно лицето се стреми да изглежда като лице, с българска принадлежност /начин на обличане, говор/, но на въпроса дали трябва да получава особени облаги, поради факта, че е ром, отговаря категорично положително. Счита че, като ром, той и децата му, не са в равностойно положение, по отношение на образование, здравеопазване, работа, отношение в обществото. На въпроса за какво съжалява, лицето степенува:

- че не притежава достатъчно езикови и квалификационни умения, за да емигрира за постоянно извън страната

- че няма възможност да се реализира в друга страна

- че няма повече деца

- че няма финансовата възможност да посещава нови места

- че приятелите му живеят не добре

На въпроса, защо все пак не емигрира, лицето ясно осъзнава, че в друга страна, без езикови познания и без квалификационен документ не би могъл да се реализира успешно. Осъжда ширещата се престъпност сред малцинствата.

6. Доминиращи личностни особености

На въпроса, какво не би направил, лицето степенува:

- не би изоставил семейството си

- не би извършил престъпление от общ характер / кражба, грабеж, лъжа, убийство/
- не би засегнал приятел

На молбата да изброи слабите си черти, лицето степенува:

- липса на образование и адекватна квалификация
- временна избухливост, особено към близки лица и колеги
- прекалена взискателност в работата

На молбата да изброи силните си страни, лицето отговаря:

- ОТЗИВЧИВОСТ
- семейна привързаност
- чувство за хумор

7. Предписания към личността

Прави впечатление, че лицето не иска да се самоопредели като ром, тоест стреми се да изглежда по неговите думи - „бял човек”. Лицето идентифицира това с възможността да живее по –добре и да има повече възможности. Първото, което може да се предприеме на лицето е да не се срамува от произхода си, а да се гордее с постигнатото до момента.

От своя страна, подобна форма на отричане от произход е твърде рядко срещана и се дължи на стереотипно негативно отношение към ромите у нас. Самоопределянето на индивидите от ромската общност пък се основава на самоосъзнаването им като различна етно-културна група, чиято етническа идентичност до голяма степен се формира на принципа на отричането и противопоставянето на другите малцинствени групи у нас.

За повечето от ромските семейства образованието не е на първите места в ценностната система. Причините са многообразни: номадският начин на живот в миналото; липса на писмена култура на свой език; традиционни ранни бракове; безперспективност за трудова реализация през последните петдесет години. Изследваното лице изказва съжаление, че няма образование и има ниска грамотност, но от друга страна не допуска децата си до училище. Според него, образователната ни система не е съобразена със спецификата на ромската култура, както и с факта, че децата са билингви. Лицето не осъзнава риска от осакатяване на бъдещето на децата си. Ето защо, двете основни препоръки към лицето са: осъзнаване на степента на гордост и принадлежност към древна нация с богата култура и осъзнаване на образованието на децата му като основен приоритет.